

پیش‌بینی اعتیادپذیری بر اساس سرمایه روانشناختی، نشخوار فکری و ذهن‌آگاهی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین

پریسا قربانی^۱، فریبا مرادی عباس آبادی^۲، علیرضا زرنندی^۳

چکیده

این پژوهش با هدف پیش‌بینی اعتیادپذیری بر اساس سرمایه روانشناختی، نشخوار فکری و ذهن‌آگاهی در دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین انجام شد. پژوهش توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش را تمامی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ نیمسال دوم تشکیل داد. از بین دانشجویان دختر با روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۲۰۰ نفر انتخاب و به پرسشنامه اعتیادپذیری (وید و بوچر، ۱۹۹۲)، پرسشنامه سرمایه روانشناختی (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۷)، پرسشنامه نشخوار فکری (یوسفی و همکاران، ۱۳۸۸) و پرسشنامه ذهن‌آگاهی (بائر و همکاران، ۲۰۰۴) پاسخ دادند. داده‌های پژوهش با روش‌های آمار توصیفی، ماتریس ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری با SPSS نسخه ۲۴ تحلیل شد. نتایج نشان داد که بین نمره کل سرمایه روانشناختی ($r = -0/56$ و $p = 0/002$) و ابعاد آن با اعتیادپذیری رابطه معکوس و معناداری وجود دارد ($P < 0/05$). این رابطه بین نمره کل نشخوار فکری ($r = 0/44$ و $p = 0/002$) و ابعاد آن با اعتیادپذیری، مثبت و معنادار و بین نمره کل ذهن‌آگاهی ($r = -0/62$ و $p = 0/001$) و ابعاد آن با اعتیادپذیری، معکوس و معنادار بود ($P < 0/05$). همچنین، رگرسیون چندمتغیره به روش ورود همزمان نشان داد که ۴۴ درصد از واریانس اعتیادپذیری بر مبنای متغیرهای پیشبین (سرمایه روانشناختی، ذهن‌آگاهی و نشخوار فکری) قابل تبیین است. بنابراین می‌توان برای پیشگیری از اعتیاد در دانشجویان با شناخت عوامل روانشناختی مؤثر و تقویت ذهن‌آگاهی آسیب‌پذیری دانشجویان در این زمینه را کاهش داد.

واژگان کلیدی: اعتیادپذیری، ذهن‌آگاهی، سرمایه روان‌شناختی، نشخوار فکری، دانشجویان

۱- دانشجوی ارشد گروه روانشناسی، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران (نویسنده مسئول)

۲ عضو هیات علمی گروه روان‌شناسی عمومی، واحد ورامین پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران

۳- گروه روانشناسی، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران

بسیاری از دانشجویان برای اولین بار در دانشگاه‌ها با فشارهای روانی نو و متفاوتی روبرو می‌شوند. فشارهای فردی، میان فردی، تحصیلی و مواردی نظیر ترک کردن خانه، رویارویی با استقلال، برقراری ارتباط با دوستان جدید و فشارهای ناشی از همسالان که می‌تواند دانشجو را در معرض خطر مصرف مواد قرار دهد (بهرامی نژاد، بیرانوند، زارع و ارنواز، ۱۳۹۶). محیط‌های آموزشی نظیر دانشگاه مقام بسیار پر اهمیتی از نظر افزایش آگاهی و به چالش کشیدن نگرش‌های دانشجویان درباره مواد و پیگیری از سوء مصرف مواد و آسیب‌های وابسته دارد (سالک و همکاران، ۲۰۱۹). جمعیت دانشجویی کشور در زمره گروه‌های در معرض خطر مواد مخدر قرار دارند و پدیده‌ای که مصرف تجربی و تغنی ابتدایی و اجبار برای جستجوی مواد اولیه آن است، به نوعی تهدید کننده دانشجویان می‌باشد. پژوهش‌های بسیاری در کشورهای مختلف بیانگر آن است که شیوع مصرف سیگار و مشروبات الکلی و ماری جوآنا در جمعیت دانشجویی در حد قابل توجهی گزارش شده است (یعقوبی، طارمیان، پیروی و ظفر، ۱۳۹۳). پژوهش‌های متعددی (رحیمی، موفر، سهیمی و یونسین، ۱۳۸۵؛ طارمیان، بولهری، پیروی و عسگری، ۱۳۹۲) وضعیت گرایش و شیوع مصرف مواد در دانشجویان در سال‌های اخیر را نگران‌کننده گزارش کرده‌اند. براساس مطالعه دیگری میزان شیوع مصرف مواد در بین دانشجویان به ترتیب مربوط به مشروبات الکلی ۶۳۳/درصد، سیگار و قلیان ۵۲۳/۰، حشیش ۴۵۵/۰ درصد، تریاک ۳۹۹/۰ درصد، قرص اکستازی ۲۸۸/۰ درصد و هرویین ۱۵۵/۰ درصد بوده است (فتحی، رضایی، موسوی و جلیز، ۱۳۹۶).

در مورد علل گرایش به مصرف موادمخدر و سازه‌های مرتبط با آن فرضیه‌های مختلفی بیان شده که در اکثر موارد مجموعه‌ای از عوامل در گرایش به موادمخدر نقش دارند. یکی از سازه‌های روانشناختی تأثیرگذار بر اعتیاد سرمایه‌های روانشناختی^۱ است که از رویکرد روانشناسی مثبت در متون علمی نشأت می‌گیرد و می‌توان آن را به عنوان رشد یک حالت روانشناختی مثبت فردی تعریف کرد، که از طریق چهار ویژگی قابل شناسایی است: اطمینان داشتن به سعی و تلاش خود برای غلبه بر تکالیف دشوار، خوش بینی نسبت به آینده، پشتکار در تعقیب اهداف و داشتن انعطاف در صورت بروز مشکلات (شجاعیان، ۱۳۹۶). حسینیور (۱۳۹۶) در پژوهش خود نشان داد، متغیرهای روانشناختی امیدواری، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی نقش مهمی در پیشگیری و درمان اعتیاد دارند. با شناخت سرمایه‌های روانشناختی می‌توان از گرایش افراد به اعتیاد پیشگیری کرد. همچنین در پژوهش دیگری نشان داده شد افراد وابسته به مواد نسبت به افراد عادی تاب‌آوری، خودکارآمدی و امیدواری کمتری دارند (خداوردی، ۱۳۹۷).

از دیگر عوامل زمینه‌ساز اعتیاد، نشخوار فکری^۲ است. نشخوار فکری به عنوان اشتغال دائمی به یک اندیشه یا موضوع و تفکر درباره آن شناخته می‌شود و طبقه‌ای از افکار آگاهانه است که حول یک محور مشخص می‌گردد و بدون وابستگی به تقاضاهای محیطی تکرار می‌شود (پوردون و کلارک^۳، ۱۳۹۷). نشخوار فکری تفکر افراد را به طور منفی جهت‌دار می‌کند و توان حل مسأله آنها را ضعیف می‌کند. در نتیجه هنگامی که فرد با مشکلی مواجه می‌گردد و توان حل مشکل را ندارد، به علت تاب‌آوری پایین و تفکرات منفی به رفتارهای مخرب از قبیل مصرف مواد، خشونت، بزهکاری و... اقدام می‌کند (موریس و هاوشیل^۴، ۱۳۹۷). مطالعه‌ای که بر روی نوجوانان ۱۹-۱۴ ساله توسط ویلم، بیتبر، کلاس و راس^۵ (۲۰۱۱) انجام شد، حاکی از آن بود که نشخوار فکری افزایش‌دهنده رفتارهای ناسازگارانه از جمله مصرف مواد بوده، با آن رابطه مستقیم داشته و افرادی که در معرض نشخوار فکری قرار می‌گیرند برای جلوگیری از آن به مصرف مواد روی می‌آورند. از طرفی تحقیقات از اهمیت بالقوه ذهن‌آگاهی^۶ در سوءمصرف مواد حمایت می‌کند (لیونز، وومارک، کانترل و کنمور^۷، ۲۰۱۹).

ذهن‌آگاهی، احساس بدون قضاوت است که به واضح دیدن و پذیرش هیجانات همانطور که اتفاق می‌افتند، کمک می‌کند (وولف و سرپا^۸، ۱۳۹۷). در ده سال اخیر ذهن‌آگاهی در درجه علمی، توجه زیادی را به خود معطوف کرده است و به عنوان آگاهی لحظه به لحظه، از تجربه به دست آمده از توجه هدفمند، همراه با پذیرش بدون قضاوت تجربه‌های موجود تعریف می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهند که ذهن‌آگاهی،

1 . psychological capital

2 . Rumination

3 . Pourdoun & Klarck

4 . Moris & Havshild

5 . Willem, Bijttebier, Claes & Raes

6 . Mindfulness

7 . Lyons, Womack, Cantrell & Kenemore

8 . Woolf & Serepa

در کاهش فشار روانی، درد مزمن، اضطراب، پیشگیری از عود مصرف، افسردگی، اختلال اضطراب تعمیم یافته، اختلال استرس پس از ضربه و سایر مشکلات روانشناختی مؤثر می‌باشد (لارنس^۱، 1397). همچنین، یافته‌های پژوهشی حاکی از این است که مجهز بودن به مهارت‌های ذهن‌آگاهی، منجر به تغییر در روابط بین فردی مبتلایان به اختلال مصرف مواد شده و نقش تعیین کننده‌ای در بهبودی آنان دارد (زیمزن، داوبمانن و توماسیوس^۲، 2019). بازداری فکر، مانع تلاش برای ترک مواد مخدر و سیگار می‌شود و ذهن‌آگاهی در اختلالات مرتبط به مصرف مواد نقش ویژه‌ای دارد. ذهن‌آگاهی با کنترل توجه و تنظیم هیجانی مرتبط است و از این رو می‌تواند با افزایش کنترل بر سرخ‌های دیداری مصرف الکل و مواد، در درمان اختلالات اعتیادی مؤثر واقع شود (کاویشچیولی، مووالی و مافی^۳، 2019).

مشکلات مطرح شده فوق ضرورت برنامه ریزی و تدوین مداخله‌ای پیشگیرانه اعتیاد را در دانشگاه‌ها نشان می‌دهد. استفاده از مواد مخدر در میان دانشجویان پیامدهای و عواقب جدی در بردارد که برخی از این پیامدها عبارت‌اند از: مطرود گردیدن، ایجاد نسل معتاد، کاهش ارتباط با افراد عادی و افزایش ارتباط با معتادان و فروشندگان مواد. گستره پیامدهای منفی اعتیاد به مواد مخدر در جامعه باعث می‌شود که پرداختن به این موضوع و شناسایی عوامل مرتبط با آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشد؛ بنابراین جهت مقابله با این پدیده انجام پژوهش‌های گسترده جهت شناسایی بهتر عوامل ایجادکننده و کمک به بالا بردن توانایی افراد برای مقابله با این پدیده ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به این که پیشگیری از مبتلا شدن به مواد به مراتب آسان تر از درمان این اختلال می‌باشد (زرگر، کرمی راد و مهرابی زاده هنرمند، 1393) لذا جامعه باید قادر به اقدامات پیشگیرانه از طریق شناسایی عوامل مؤثر بر اعتیاد پذیری دانشجویان باشد. آمار روز افزون وابستگی به مواد مخدر بخصوص اشاعه آن در بین جوانان و دانشجویان نشان می‌دهد نسل جوان و دانشجو که باید در جهت سازندگی و پیشرفت جامعه مشارکت داشته باشند گرایش به مصرف مواد مخدر پیدا کرده و در دام اعتیاد به هدر می‌روند. از این رو لازم است بررسی‌های عمیق و وسیع در مورد شناسایی عوامل زمینه ساز گرایش به اعتیاد انجام گیرد. بنابراین با توجه به پیامدهای ناخوشایند اعتیاد مانند از هم پاشیدگی خانواده‌ها و طلاق، فرزندان بی‌سرپرست و آینده آنان، درگیر شدن نسل جوان و دانشجویان در اعتیاد و به هدر رفتن منابع مالی و اقتصادی کشور، پرشدن زندانها و افزایش سایر انحرافات و استفاده گسترده از مواد مخدر و همچنین با توجه به اهمیت قشر دانشجویان به عنوان آینده‌سازان جامعه، بررسی عوامل مؤثر در گرایش به اعتیاد به منظور کاهش آسیب در دانشجویان امری ضروری است. با توجه به آنچه که گفته شد، این پژوهش به منظور پاسخ به این سؤال انجام گرفت که آیا اعتیادپذیری براساس سرمایه روانشناختی، نشخوار فکری و ذهن‌آگاهی در دانشجویان دختر قابل پیش‌بینی است؟

روش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین در سال تحصیلی 99-1398 بود. در خصوص حجم نمونه، مطالعات چند متغیره در مقایسه با مطالعات تک متغیره همیشه نیازمند نمونه‌های بزرگتری هستند. زیرا، در آنها چندین ابزار اندازه‌گیری مختلف برای فردی واحد اجرا میشود، و پاسخهای آن تحلیل می‌شود. نظر به این که برای برآورد حجم یک نمونه دقیق هیچ رقم معین یا درصد ثابتی از افراد جامعه وجود ندارد (شریفی و شریفی، 1392)، در مطالعه حاضر با روش نمونه‌گیری در دسترس و بر طبق فرمول تعیین حجم نمونه پیشنهادی تاباجینگ و فیدل (2007) حجم نمونه 170 نفر برآورد شد. در این مطالعه 15 متغیر پیش‌بین (سرمایه روانشناختی، نشخوار فکری، ذهن‌آگاهی و مؤلفه‌های آنها) وجود دارد که بر این اساس حجم نمونه 170 به‌دست آمد، اما برای اطمینان بیشتر و امکان تعمیم‌دهی نتایج، 200 نفر انتخاب شد. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل: رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش، دانشجو بودن، جنسیت (دختر)، عدم ابتلای به بیماری جسمی و روانشناختی براساس گزارش خود فرد، عدم سابقه موادمخدر (چرا که هدف پژوهش بررسی اعتیادپذیری است و فردی که سابقه اعتیاد داشته است نمونه خوبی برای پژوهش محسوب نمی‌گردد). ملاک‌های خروج از پژوهش نیز شامل: انصراف از پاسخگویی در حین پژوهش و یا عدم پاسخگویی به تمام سؤالات ابزارهای پژوهش، ابتلا به بیماری جسمی یا روانشناختی براساس گزارش خود فرد، سابقه مصرف موادمخدر.

ابزارهای پژوهش:

1. Larens

2. Zimmermann, Daubmann & Thomasius

3. Cavicchioli, Movalli & Maffei

الف) پرسشنامه اعتیاد پذیری: پرسشنامه اعتیادپذیری توسط وید و بوچر در سال (1992) ساخته شد و در ایران توسط زرگر در سال (1385) هنجاریابی شد. این پرسشنامه دارای 41 سؤال 4 گزینه‌ای می‌باشد که دو مؤلفه کلی به نامهای «آمادگی فعال» و «آمادگی منفعل» را اندازه‌گیری می‌کند (قلی‌زاده، احمدی و قلی‌زاده، 1397). نمره‌گذاری پرسشنامه به شیوه طیف لیکرت 4 درجه‌ای (کاملاً مخالفم=0، مخالفم=1، موافقم=2 و کاملاً موافقم=3) می‌باشد. حداقل نمره خرده مقیاس آمادگی فعال (0) و حداکثر نمره (84) می‌باشد. حداقل نمره خرده مقیاس آمادگی منفعل (0) و حداکثر نمره کل سؤالات (108) می‌باشد (صدری دمیرچی، فیاضی و محمدی، 1395). پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ 0/90 محاسبه شده است که در حد مطلوب می‌باشد (باران اولادی، نویدیان و فارسانی، 1392). برای بررسی روایی پرسشنامه از ضریب همبستگی پیرسون با پرسشنامه هیجانخواهی زاگرمین استفاده است که ضرایب همبستگی پیرسون با نمره کل هیجانخواهی زاگرمین با آمادگی فعال 0/28، آمادگی منفعل 0/25 و کل گرایش به مصرف مواد 0/30 و معنیدار در سطح 0/01 به‌دست آمده است که نشان‌دهنده روایی همگرایی پرسشنامه گرایش به مصرف مواد است (حسنزاده و فرزاد، 1397). در یک پژوهش ضریب آلفای کرونباخ 0/94 به‌دست آمده است که نشان دهنده پایایی بسیار عالی پرسشنامه است (قلی‌زاده، احمدی و قلی‌زاده، 1397). در پژوهش بر روی دانشجویان برای بررسی پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب آلفای کرونباخ کل سؤالات 0/90 به دست آمد (جبرائیلی، محمدخانی و نوری، 1395).

ب) پرسشنامه سرمایه روانشناختی: پرسشنامه سرمایه روانشناختی توسط لوتانز، اولیو، آوی و نورمن¹ (2007) تهیه شده است. پرسشنامه شامل 24 سؤال و چهار مؤلفه «امید»، «تاب‌آوری»، «خوش بینی» و «خودکارآمدی» را اندازه‌گیری می‌کند (علیبور، آخوندی، صرامی‌فروشان و اعرابشینیانی، 1393). به آزمودنی در طیف 6 درجه‌ای لیکرت به این صورت که به کاملاً مخالفم 1 نمره، مخالفم 2 نمره، تا حدودی مخالفم 3 نمره، تا حدودی موافقم 4 نمره، موافقم 5 نمره و کاملاً موافقم 6 نمره تعلق می‌گیرد. برای بدست آوردن نمره کل سرمایه روانشناختی ابتدا نمره هر خرده مقیاس به صورت جداگانه بدست می‌آید و سپس مجموع آنها به عنوان نمره کل سرمایه روانشناختی در نظر گرفته می‌شود (نریمانی، شاه محمدزاده، امیدوار و امیدوار، 1393). نتایج تحلیل عاملی تأیید روایی سازه این پرسشنامه را تأیید کرده است (لوتانز، اولیو، آوی و نورمن، 2007). در خارج کشور روایی سازه پرسشنامه همچنین، از طریق همبستگی مؤلفه-نمره کل برای ابعاد امید 0/62، تاب‌آوری 0/68، خوش‌بینی 0/64 و خودکارآمدی 0/69 به دست آمده است که تمامی روابط در سطح 0/05 معنی‌دار بودند که نشان از روایی سازه پرسشنامه است. همچنین، پایایی پرسشنامه به روش همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های امید 0/84، تاب‌آوری 0/68، خوش‌بینی 0/64 و خودکارآمدی 0/86 و کل پرسشنامه 0/89 به دست آمده است (ارباسی و اوزبک، 2017). روایی سازه پرسشنامه از طریق همبستگی مؤلفه-نمره کل برای ابعاد امید 0/86، تاب‌آوری 0/78، «خوش‌بینی 0/83 و خودکارآمدی 0/84 به دست آمده است (فرخی و سبزی، 1394). در پژوهش هاشمی نصرت آباد و همکاران (1390) میزان پایایی این پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ 0/85 به دست آمده است.

ج) پرسشنامه نشخوار فکری: این پرسشنامه توسط یوسفی، عابدی، بهرامی و محرابی (1388) ساخته شده است. پرسشنامه شامل 39 سؤال چهار گزینه‌ای است که هر کدام از 1 تا 4 درجه بندی می‌شود و نمره هر فرد با جمع این امتیازات به دست می‌آید. به این صورت که به هیچ وجه نمره 1، تا حدودی نمره 2، بیشتر اوقات نمره 3 و تقریباً همیشه نمره 4 تعلق می‌گیرد. این پرسشنامه شامل 5 عامل «سردرگربانی»³ 16، 2، 12، 8، 1، 26، 10، 6، 20، 28، 21، 14، «سرزنش خود با سؤالات 31، 30، 32، 24، 33، 36، 35، 37، 34، 38»⁴، «نشخوار فکری علامت دار با سؤالات 19، 22، 17، 18، 27، 26، 29»، «درون‌نگری»⁵ با سؤالات 11، 4، 3، 7 و «نشخوار فکری درباره نتایج افسردگی»⁶ با سؤالات 38، 5، 39، 25، 9 است. ضریب اعتبار همزمان این مقیاس با آزمون بک 0/51 و با شادکامی آکسفورد

1. Luthans, Avolio, Avey & Norman

2. Erbasi & Ozbek

3. brooding

4. self-blame

5. introspection

6. rumination about depression results

0/53 به دست آمد که هر دو از لحاظ آماری معنی دار بودند. همچنین این پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ 0/92 برخوردار است (معنویپور و شاه حسینی، ۱۳۹۴).

د) پرسشنامه ذهن آگاهی: این پرسشنامه توسط بیر، اسمیت و آلن^۱ (2004) تدوین و دارای 39 سؤال و پنج زیرمقیاس ذهن آگاهی مشاهده‌گری، توصیف بدون برچسب، عملکرد همراه با آگاهی، عدم واکنش به تجارب درونی و پذیرش بدون قضاوت می‌باشد. سؤالات پرسشنامه براساس طیف 5 درجه‌ای لیکرت می‌باشد. این پرسشنامه تا حدود زیادی براساس مفهوم‌بندی رفتاردرمانی دیالکتیکی از مهارت‌های ذهن آگاهی ساخته شده است و تمایل افراد به هشیار بودن در طی روز و انجام کارهایی که نیاز به تجربه مراقبه ندارد، را بررسی می‌کند. همسانی درونی (ضریب آلفای) آن بین 0/76 تا 0/91 برای پنج زیرمقیاس توسط بیر و همکاران (2004) گزارش شده است. تحلیل عاملی مقدماتی و قطعی از ساختار 4 عامل حمایت کرده و با بسیاری از متغیرهای دیگر مرتبط بوده است. در هنجاریابی ایرانی نیز دهقانی، اسماعیلیان، اکبری، حسونود و نیکمنش (1393) نشان دادند که این پرسشنامه همسانی درونی مطلوبی (0/81 تا 0/93) دارد و اعتبار همگرای زیر مقیاس‌های آن بین 0/67 تا 0/78 می‌باشد.

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه از روش‌های آماری استنباطی و به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها و انجام آزمون‌های آماری از نرم افزار SPSS-V22 استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره استفاده شد.

یافته‌ها

در این بخش توصیفی آماری از داده‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار سرمایه روان شناختی و ابعاد آن، نشخوار فکری، ذهن آگاهی و اعتیادپذیری در دانشجویان

متغیر پژوهش	تعداد	میانگین	انحراف معیار
امید	200	21/15	2/23
تاب‌آوری	200	25/36	4/13
خوش بینی	200	29/06	2/61
خودکارآمدی	200	22/14	5/98
نمره کل سرمایه روانشناختی	200	91/71	14/95
سردرگربانی	200	18/13	4/67
سرزنش خود	200	20/93	2/15
فکر علامت دار	200	16/55	3/62
درون نگری	200	27/76	7/16
افسردگی	200	32/44	3/80
نمره کل نشخوار فکری	200	115/81	21/40
مشاهده	200	30/69	6/48
توصیف	200	27/51	2/19
عمل همراه با آگاهی	200	38/11	3/65
عدم قضاوت	200	31/01	8/17
عدم واکنش	200	22/10	3/54
نمره کل ذهن آگاهی	200	149/42	24/03
آمادگی فعال	200	45/11	5/27
آمادگی منفعل	200	56/82	9/23
نمره کل اعتیادپذیری	200	101/93	14/50

نتایج جدول شماره 1 نشان می‌دهد که در جمعیت مورد مطالعه میانگین و انحراف معیار نمره کل سرمایه روانشناختی برابر با 91/71 و 14/95 بوده است. همچنین، نتایج حاکی از آن است که بالاترین و پایین‌ترین نمره در ابعاد سرمایه روانشناختی مربوط به خوش‌بینی،

¹ . Bear, Smith & Allen

29/06 و 2/61 و امید، 21/15 و 2/23 است. نتایج نشان می‌دهد که در جمعیت مورد مطالعه میانگین و انحراف معیار نمره کل نشخوار فکری برابر با 115/81 و 21/40 بوده است. همچنین، نتایج حاکی از آن است که بالاترین و پایین‌ترین نمره در ابعاد نشخوار فکری مربوط به افسردگی، 32/44 و 3/80 و فکر علامت دار، 16/55 و 3/62 بوده است. نتایج جدول نشان می‌دهد که در جمعیت مورد مطالعه میانگین و انحراف معیار نمره کل ذهن‌آگاهی برابر با 149/42 و 24/03 بوده است. همچنین، نتایج حاکی از آن است که بالاترین و پایین‌ترین نمره در ابعاد ذهن‌آگاهی مربوط به عمل همراه با آگاهی، 38/11 و 3/65 و عدم واکنش، 22/10 و 3/54 بوده است. نتایج نشان می‌دهد که در جمعیت مورد مطالعه میانگین و انحراف معیار نمره کل اعتیادپذیری برابر با 101/93 و 14/50 بوده است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی پیرسون بین اعتیادپذیری و سرمایه روانشناختی دانشجویان

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک: اعتیادپذیری	ضریب همبستگی سطح معناداری p
خودکارآمدی	** -0/35	0/005
امیدواری	** -0/19	0/002
تاب‌آوری	** -0/41	0/013
خوش‌بینی	** -0/12	0/002
سرمایه روانشناختی	** -0/56	0/002

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که بین نمره کل سرمایه روانشناختی ($r = -0/56$ و $p = 0/002$) و ابعاد آن با اعتیادپذیری در افراد نمونه در سطح $P < 0/05$ رابطه معکوس و معناداری وجود دارد؛ به این صورت که وقتی نمرات فرد در سرمایه روانشناختی بالا باشد، احتمال گرایش فرد به اعتیاد کاهش می‌یابد و بالعکس.

جدول ۳: خلاصه مدل رگرسیون اعتیادپذیری و سرمایه روانشناختی

مدل	همبستگی چندگانه	مجذور R^2	مجذور R تعدیل شده
1	0/449	0/201	0/197

همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی چندگانه بین سرمایه روانشناختی با اعتیادپذیری برابر با 0/449 است. همچنین، براساس مقدار ضریب تعیین 20/1 درصد از تغییرات نمره اعتیادپذیری بر مبنای سرمایه روانشناختی تبیین می‌شود.

جدول ۴. ماتریس همبستگی پیرسون بین اعتیادپذیری و نشخوار فکری دانشجویان

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک: اعتیادپذیری	ضریب همبستگی r	سطح معناداری p
سردرگربانی	** 0/17		0/001
سرزنش خود	** 0/22		0/001
فکر علامت‌دار	** 0/12		0/002
درون‌نگری	** 0/14		0/007
افسردگی	** 0/24		0/001
نشخوار فکری	** 0/44		0/002

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که بین نمره کل نشخوار فکری ($r = 0/44$ و $p = 0/002$) و ابعاد آن با اعتیادپذیری در افراد نمونه در سطح $P < 0/05$ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ به این صورت که وقتی نمرات فرد در نشخوار فکری بالا باشد، احتمال گرایش فرد به اعتیاد افزایش می‌یابد و بالعکس.

جدول ۵. خلاصه مدل رگرسیون اعتیادپذیری و نشخوار فکری

مدل	همبستگی چندگانه	مجذور R^2	مجذور R تعدیل شده
1	0/569	0/323	0/319

همانگونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی چندگانه بین نشخوار فکری با اعتیادپذیری برابر با 0/569 است. همچنین، براساس مقدار ضریب تعیین 32/3 درصد از تغییرات نمره اعتیادپذیری بر مبنای نشخوار فکری تبیین می‌شود.

جدول 6. ماتریس همبستگی پیرسون بین اعتیادپذیری و ذهن آگاهی دانشجویان

متغیر پیش بین	متغیر ملاک: اعتیادپذیری	سطح معناداری p
	ضریب همبستگی r	
مشاهده	-0/21**	0/005
توصیف	-0/16**	0/011
عمل همراه با آگاهی	-0/35**	0/043
عدم قضاوت	-0/11**	0/003
عدم واکنش	00/13**	0/015
ذهن آگاهی	-0/62**	0/001

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که بین نمره کل ذهن آگاهی ($r=-0/62$ و $p=0/001$) و ابعاد آن با اعتیادپذیری در افراد نمونه در سطح $P<0/05$ رابطه معکوس و معناداری وجود دارد؛ به این صورت که وقتی نمرات فرد در ذهن آگاهی بالا باشد، احتمال گرایش فرد به اعتیاد کاهش می‌یابد و بالعکس.

جدول ۷. خلاصه مدل رگرسیون اعتیادپذیری و ذهن آگاهی

مدل	همبستگی چندگانه	مجذور R	مجذور R تعدیل شده
1	0/687	0/471	0/465

همانگونه که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی چندگانه بین ذهن آگاهی با اعتیادپذیری برابر با 0/687 است. همچنین، براساس مقدار ضریب تعیین 47/1 درصد از تغییرات نمره اعتیادپذیری بر مبنای ذهن آگاهی تبیین می‌شود.

جدول ۸. ضرایب رگرسیون چندمتغیره پیش‌بینی اعتیادپذیری براساس متغیرهای پیش بین

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	مقدار بتای استاندارد	مقدار ثابت	مجذور R2	مقدار t	P
اعتیادپذیری	سرمایه روانشناختی	0/34	61/87	0/441	6/93	0/001
	نشخوار فکری	0/22			5/21	0/002
	ذهن آگاهی	0/41			11/06	0/004

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با روش رگرسیون چندمتغیره ورود همزمان که نتایج آن در جدول ۸ ارائه شده است، نشان می‌دهد که متغیرهای پیش بین در بین افراد نمونه توان پیش‌بینی و تبیین اعتیادپذیری را داشته‌اند. مقدار بتا برای سرمایه روانشناختی برابر با 0/34، مقدار بتا برای نشخوار فکری برابر با 0/22 و مقدار بتا برای ذهن آگاهی برابر با 0/41 و در سطح 0/05 معنادار است. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که متغیرهای پیش‌بین توانسته‌اند با هم 44 درصد از تغییرات (واریانس) نمره اعتیادپذیری را تبیین نمایند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی اعتیادپذیری بر اساس سرمایه روانشناختی، نشخوار فکری و ذهن آگاهی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین انجام شد. نتایج پژوهش با استفاده از ماتریس ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین نمره کل سرمایه روانشناختی و ابعاد آن با اعتیادپذیری در افراد نمونه رابطه معکوس و معناداری وجود دارد؛ به این صورت که وقتی نمرات فرد در سرمایه روانشناختی بالا باشد، احتمال گرایش فرد به اعتیاد کاهش می‌یابد. این یافته از پژوهش با نتایج بسیاری از مطالعات پیشین مانند نتایج مطالعات مایو و همکاران (2021)، دی بلو و همکاران (2019)، تری و همکاران (2021)، مورات (2019)، کاسیچین و همکاران (2018) همسو می‌باشد. در تبیین نتایج بدست آمده می‌توان چنین بیان نمود سرمایه روانشناختی، جنبه‌های مثبت زندگی آدمی را دربر می‌گیرد. لوتانز (۲۰۰۸) بیان می‌کند که سرمایه انسانی و اجتماعی آشکار بوده، به آسانی قابل مشاهده است و می‌توان آن را به سادگی اندازه‌گیری و کنترل کرد. در حالی که سرمایه روان شناختی، بیشتر بالقوه بوده، اندازه‌گیری و توسعه آن دشوار است. بنابراین سرمایه روانشناختی شامل درک شخص از خودش، داشتن هدف برای رسیدن به موفقیت و پایداری در برابر مشکلات تعریف شده است و باعث سازگاری فرد در شرایط دشوار زندگی می‌شود. سرمایه روانشناختی از چهار بعد امید، خوشبینی، تاب‌آوری و خودکارآمدی تشکیل شده است. در واقع افرادی که از

تاب آوری پایین برخوردار هستند، در زندگی خود هدف مشخصی ندارند و معنای مهمی برای زندگی خود نیافته‌اند، همچنین، در مواجهه با مشکلات انگیزه خود را از دست می‌دهند، نسبت به تغییرات زندگی معطف نیستند و همواره در بیم و ترس باقی می‌مانند و در نتیجه در شرایط و موقعیت‌های تهدیدآمیز به مصرف مواد گرایش پیدا می‌کنند این افراد در برابر مشکلات بسیار آسیب پذیر عمل می‌کنند و به سرعت در هم می‌شکنند و نمی‌توانند احساسات و هیجانات خود را کنترل و به شیوه سالم مدیریت کنند. همچنین در تبیین یافته‌های اخیر می‌توان گفت افراد با احساس خودکارآمدی از اندیشه خودکنترلی پایینی برخوردارند که خود منجر به تفکرات منفی درباره خود و توانایی خود می‌شود. چنین افرادی برای کنار آمدن با این تفکرات و رسیدن به آرامش و احساس بهتر از راهبردهای غیرسودمند استفاده می‌کنند. به عبارتی از مواد مخدر به منزله ابزاری در تعامل با افراد و موقعیت‌ها برای تنظیم روحیه و خلق خود استفاده می‌کنند. افرادی که در خود توانایی و اطمینان جهت غلبه بر موانع و مشکلات زندگی نمی‌بینند و توان مقاومت آنان ضعیف است، به جای حل مسائل و چالش‌ها سعی می‌کنند از آنها دوری کنند و با توجه به اینکه هنوز مسائل جزء دغدغه ذهن آنها است برای کاهش آن به مواد پناه می‌برند. از دیگر سو، می‌توان بیان کرد که امید یک توانایی است که به فرد کمک می‌کند تا علیرغم مشکلاتی که در راه رسیدن به هدف وجود دارد، انگیزه خود را حفظ نماید. افراد امیدوارتر موارد مورد نظر خود را به شکل موفقیت آمیزی دنبال می‌کنند و در نتیجه هیجانات مثبت بیشتری را نیز تجربه می‌کنند. افراد دارای سطح امید پایین در رویارویی با مشکلات برای رسیدن به موارد مورد نظر خود مشکل دارند و در نتیجه هیجانات منفی بیشتری را تجربه می‌کنند و ممکن است به منظور مقابله با همین احساسات ناخوشایند به مصرف مواد روی بیاورند. نداشتن امید به زندگی و یا پایین آمدن آن موجب می‌شود که فرد احساس کارایی و خودکارآمدی پایین داشته باشد، عزت نفسش کاهش یابد، تلاش برای پیشرفت در زندگی را بیهوده بداند و به سمت مصرف مواد روی بیاورد تا حتی به صورت گذرا احساس بهتری داشته باشد. خوشبینی یکی از سازه‌هایی است که به نوعی برخی از آن به عنوان کمبود روانی تلقی می‌کنند چرا که از آن به نوعی خودفریبی و خطای ادراکی یاد می‌شود و تحت تأثیر تجارب خوشبینانه قبلی نیز قرار دارد. بنابراین ممکن است تأثیر خوشبینی در جوانب مختلف روانی بیشتر به صورت غیرمستقیم باشد تا مستقیم. خوش بینی از جمله متغیرهایی است که در جامعه و فرهنگ ایران کمتر مورد توجه قرار گرفته است، لذا باید تحقیقات بیشتر دیگری با توجه به شرایط فرهنگی کشور انجام شود تا نقش این عامل به خصوص در گرایش به اعتیاد روشنتر شود.

نتایج پژوهش نشان داد که بین نمره کل نشخوار فکری و ابعاد آن با اعتیادپذیری در افراد نمونه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ به این صورت که وقتی نمرات فرد در نشخوار فکری بالا باشد، احتمال گرایش فرد به اعتیاد افزایش می‌یابد و بالعکس. این یافته از پژوهش با نتایج مطالعات پیشین مانند نتایج مطالعه کاندلر و همکاران (2021)، ممدوویس و همکاران (2019)، براوو و همکاران (2019) همسو می‌باشد. نشخوار فکری را می‌توان به عنوان افکار تکراری و بازگشتی نسبت به خلق منفی یا رویدادهای زندگی تعریف کرد. نشخوار فکری مجموعه‌ای از افکار منفعلانه‌ای است که جنبه تکراری دارند، بر علل و نتایج علایم متمرکزاند و مانع حل مسأله سازگارانه شده و به افزایش افکار منفی می‌انجامد؛ به طریق غیرارادی وارد آگاهی می‌شوند و توجه را از موضوعات مورد هدف فعلی منحرف می‌سازند. نشخوار فکری به عنوان افکاری مقاوم و عودکننده تعریف می‌شود، که گرد یک موضوع معمول دور می‌زند. این افکار به طور غیرارادی وارد آگاهی می‌شوند و توجه را از موضوعات مورد نظر و اهداف فعلی منحرف می‌سازند. نشخوار فکری یک فرایند شناختی است که به شدت خطر شروع علایم آسیب شناسی روانی را بالا می‌برد و با ابقاء اختلالات هیجانی از قبیل اضطراب و افسردگی مرتبط است. نشخوار فکری فکر کردن تکرارشونده است که اغلب کنترل ناپذیر و با محتوای فکری خام است و به کرات، شکل نشخوار افسرده ساز را به خود می‌گیرد. یعنی افکار منفی و تکرار شونده که معمولاً درباره رویدادهای گذشته یا استرسورهای جاری است. نشخوار فکری راهبرد مقابله‌ی ناسازگارانه‌ای است که هنگام مواجهه با مشکل بهکار می‌افتد. پردازشهای متمرکز بر خود به گیرافتادن فرد در حالات آسیب شناختی منجر می‌شود و احتمال عود آن را افزایش می‌دهد. مؤلفه سندرمد های شناختی توجهی به این علت مشکل ایجاد می‌کند که راهبردهای نشخوار فکری و نظارت بر تهدید، می‌تواند دسترسی به اطلاعات و افکار منفی را افزایش دهد. نشخوار فکری ممکن است منابع مورد نیاز برای راهبردهای مقابله و ارزیابی سازگار را مورد توجه قرار ندهد و به پردازشهای سازگارانه سطوح پایین منجر شود.

نتایج پژوهش با استفاده از ماتریس همبستگی پیرسون نشان داد که بین نمره کل ذهن آگاهی و ابعاد آن با اعتیادپذیری در افراد نمونه رابطه معکوس و معناداری وجود دارد؛ به این صورت که وقتی نمرات فرد در ذهن آگاهی بالا باشد، احتمال گرایش فرد به اعتیاد کاهش می‌یابد و بالعکس. این یافته از پژوهش با نتایج مطالعات پیشین مانند نتایج مطالعه اسمیت و همکاران (2020)، کاویسچیولی و همکاران (2020)، جین، جونز و لی (2019) وولک و همکاران (2019)، انکما و باون (2017)، همسو می‌باشد. پیشگیری از گرایش به مصرف

موادمخدر و عود مصرف مواد بر پایه ذهن‌آگاهی، به شکل چشمگیری در مقایسه با مداخله‌های دارویی و رفتار درمانی- شناختی، در درمان وابستگی به مواد افیونی و افزایش سلامت روانی بیماران نقش دارد. هپنر و همکاران (۲۰۱۶) گرایش ذهن‌آگاهی را با میزان پرهیز از سیگار به دنبال ترک و نجات از لغزش در گروهی از سیگاریهای آفریقایی- آمریکایی داوطلب درمان بررسی کردند. افراد، پیش از مداخله‌های معمول برای ترک سیگار، شاخص گرایش ذهن‌آگاهی و دیگر شاخص‌های روانشناختی را تکمیل کردند و میزان پرهیز از سیگار، در روزهای سوم، سی و یکم و هفته بیست و ششم پس از ترک بررسی شد. افراد با گرایشهای ذهن‌آگاهی بالاتر، هم در آغاز برنامه و هم در طی زمان با احتمال بیشتری سیگار را ترک کردند. از این گذشته در بین افرادی که در روز سوم لغزش داشتند، کسانی که از گرایش ذهن‌آگاهی بیشتری بهره‌مند بودند با احتمال بیشتری موفق می‌شدند تا پرهیز را از سر گیرند. در همین راستا و در تبیین نقش ذهن‌آگاهی و مهارت‌های ذهن‌آگاهی در کاهش گرایش به مصرف و عود مصرف مواد می‌توان گفت که تمرینات ذهن‌آگاهی از طریق روشهای مختلف بر فرآیندهای مرتبط با ولع تأثیر می‌گذارد. اولاً تمرین‌های مربوط به ذهن‌آگاهی می‌توانند واکنش‌پذیری پایین به بالا نسبت به محرک‌های مرتبط به مواد را از طریق کاهش و تعدیل فعال شدن کورتکس هنگام مواجهه با نشانه‌های مصرف مواد را کاهش دهد. دوماً تمرین ذهن‌آگاهی می‌تواند هیجان منفی را از ولع مصرف جدا کند. اگر چه احساس منفی شایع‌ترین مسئله ولع مصرف و عواقب ترک آن است. تمرین ذهن‌آگاهی می‌تواند این ارتباط را خاموش کند، به طوری که وقتی یک فرد معتاد احساس غمگینی، ترس یا عصبانیت را تجربه می‌کند می‌تواند اجازه دهد این هیجانات بالا بیایند بدون اینکه واکنشی به این هیجانات نشان دهد. افراد وابسته به مواد با استفاده از مهارت‌ها و تمرینات مربوط به ذهن‌آگاهی با کاهش واکنش به احساسات منفی می‌توانند کاهش گرایش به مصرف مواد کمتری داشته باشند. پژوهش از نوع همبستگی بود و نمیتوان نتیجه‌گیری علی از آن داشت و این یکی از محدودیتهای پژوهش حاضر می‌باشد. همچنین، استفاده از ابزارهای خودگزارشی یکی دیگر از محدودیتهای این مطالعه بود. دیگر محدودیت مطالعه حاضر را می‌توان به تمرکز مطالعه بر یک قشر محدود از جامعه یعنی دانشجویان دختر بیان کرد و لازم است در تعمیم نتایج به سایر افراد جامعه احتیاط نمود. پیشنهاد می‌گردد که پژوهشگران و محققین آینده در تحقیق بعدی برای گردآوری داده‌ها در کنار ابزار خودگزارشی از مصاحبه نیمه ساخت یافته و یا از پرسشنامه‌هایی که دارای سوالات دروغ سنج هستند استفاده گردد. به محققان آینده پیشنهاد می‌شود در تحقیق بعدی به منظور دستیابی به نتایج قابل استنادتر در خصوص ارتباط گرایش به اعتیاد با سازه‌های روانشناختی در بین دانشجویان از طرح‌های مدلیایی معادلات ساختاری استفاده گردد.

منابع

- بهرامی نژاد، عاطفه؛ بیروانوند، افسانه؛ زارع، سودابه و ارنواز، معصومه. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط بین هوش هیجانی و گرایش به اعتیاد در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان. *فصلنامه یافته*، ۷۳، ۱۲۰-۱۱۳.
- پوردون، کریستین، و کلارک، دیوید. (۱۳۹۷). *رهایی از افکار و سواسی*. ترجمه زهرا اندوز و حسن حمیدپور. تهران: انتشارات ارجمند.
- حسین پور، مهدی. (۱۳۹۶). نقش سرمایه‌های روان شناختی در پیشگیری از گرایش افراد به اعتیاد. *فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد*. 4(16): 62-25.
- خداوردی، عباسعلی. (۱۳۹۷). مقایسه تاب‌آوری، خودکارآمدی، امید و خوشبینی در افراد وابسته به مواد و عادی. *فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد*، 5(20)، 63-78.
- رحیمی موقر، آفرین؛ سهیمی ایزیدیان، الهه و یونسین، مسعود. (۱۳۸۵). مطالعه مروری وضعیت مصرف مواد در دانشجویان کشور. *مجله دو ماهنامه پایش*، ۵(۲)، ۸۳-۱۰۴.
- زرگر، یدالله؛ کرمی راد، بهنام و مهرابی زاده هنرمند، مهناز. (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر آمادگی اعتیاد در دانشجویان. *مجله اعتیاد پژوهی*، ۱۲(۳۲)، ۲۸۹-۲۹۳.
- شجاعیان، مریم. (۱۳۹۶). *درمان ذهن‌آگاهی در افزایش سرمایه روان شناختی*. تهران: نشر راز نهان.
- طارمیان، فرهاد؛ بوالهروی، جعفر؛ پیروی، حمید و عسگری، علی. (۱۳۹۲). شیوع مصرف مواد در دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران. *فصلنامه اعتیاد پژوهی*، ۷(۲۸)، ۹-۲۱.

- فتحی، آیت الله؛ رضایی، نورمحمد؛ موسوی فر، بابک و جلیز، رباب. (۱۳۹۶). بررسی نقش ارزش های دینی خانواده در گرایش به اعتیاد نوجوانان و جوانان شهر تبریز. *پلیس زن*، ۲۷، ۸۲-۶۸.
- لارنس، آلن پلتز. (۱۳۹۷). *درمان اعتیاد مبتنی بر ذهن آگاهی*. ترجمه مرضیه مرادمند. تهران: نشر نگارخانه.
- موریس، اشتفان، و هاوشیلت، ماریت. (۱۳۹۷). کشف و خنثی کردن تله های وسواس فکری (آموزش فراشناختی برای اختلال وسواس فکری- عملی) ویراست سوم. ترجمه مسعود چینی فروشان. تهران: انتشارات ارجمند.
- وولف، کریستین، و سرپا، گرگ. (۱۳۹۷). *راهنمای بالینگران در آموزش ذهن آگاهی (برنامه جامع جلسه به جلسه برای متخصصان سلامت روان و کارکنان بخش سلامت)*. ترجمه کتابیون حلمی. تهران: نشر ارجمند.
- یعقوبی، حمید؛ طارمیان، فرهاد، پیروی، حمید و ظفر، مسعود. (۱۳۹۳). شیوع مصرف مواد در دانشجویان دانشگاه های تابع وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (سال ۱۳۹۱). *مجله اعتیاد پژوهی*، ۸ (۳۲)، ۹-۳۶.
- Bravo, A. J., Sotelo, M., Pilatti, A., Mezquita, L., Read, J. P., & Cross-Cultural Addictions Study Team. (2019). Depressive symptoms, ruminative thinking, marijuana use motives, and marijuana outcomes: A multiple mediation model among college students in five countries. *Drug and alcohol dependence*, 204, 107558.
- Cavicchioli, M., Movalli, M., Vassena, G., Ramella, P., Prudenziati, F., & Maffei, C. (2019). The therapeutic role of emotion regulation and coping strategies during a stand-alone DBT Skills training program for alcohol use disorder and concurrent substance use disorders. *Addictive behaviors*, 98, 106035.
- Cavicchioli, M., Ramella, P., Vassena, G., Simone, G., Prudenziati, F., Sirtori, F., ... & Maffei, C. (2020). Dialectical behaviour therapy skills training for the treatment of addictive behaviours among individuals with alcohol use disorder: the effect of emotion regulation and experiential avoidance. *The American journal of drug and alcohol abuse*, 46(3), 368-384.
- Cousijn, J., Luijten, M., & Ewing, S. W. F. (2018). Adolescent resilience to addiction: a social plasticity hypothesis. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 2(1), 69-78.
- DiBello, A. M., Miller, M. B., & Carey, K. B. (2019). Positive heavy drinking attitude mediates the association between college alcohol beliefs and alcohol-related outcomes. *Addictive behaviors*, 88, 29-35.
- Enkema, M. C., & Bowen, S. (2017). Mindfulness practice moderates the relationship between craving and substance use in a clinical sample. *Drug and Alcohol Dependence*, 179, 1-7.
- Jin, S. W., Jones, T. V., & Lee, Y. (2019). Does resilience mediate the link between depression and internet addiction among African American university students?. *Journal of Negro Education*, 88(2), 114-129.
- Kendler, K. S., Ohlsson, H., Clouston, S., Fagan, A. A., Sundquist, J., & Sundquist, K. (2021). The causal effect of resilience on risk for drug abuse: a Swedish national instrumental variable, co-relative and propensity-score analysis. *Psychological medicine*, 51(5), 846-852.
- Lyons, T., Womack, V. Y., Cantrell, W. D., & Kenemore, T. (2019). Mindfulness-based relapse prevention in a jail drug treatment program. *Substance use & misuse*, 54(1), 57-64.
- Memedovic, S., Slade, T., Ross, J., Darke, S., Mills, K. L., Marel, C., ... & Teesson, M. (2019). Rumination and problematic substance use among individuals with a long-term history of illicit drug use. *Drug and alcohol dependence*, 203, 44-50.
- Miao, R., Bozionelos, N., Zhou, W., & Newman, A. (2021). High-performance work systems and key employee attitudes: the roles of psychological capital and an interactional justice climate. *The International Journal of Human Resource Management*, 32(2), 443-477.
- Murat, E. (2019). A CD4+ T cell population expanded in lupus blood provides B cell help through interleukin-10 and succinate. *Nature medicine*, 25(1), 75-81.
- Salk, R. H., Germeroth, L. J., Emery, R. L., Conlon, R. P. K., Wang, Z., Cheng, Y., . . . Levine, M. D. (2019). Predictive utility of subtyping women smokers on depression, eating, and weight-related

- symptoms. *Health Psychology*, 38(3), 248-258.
- Smith, J. M., Bright, K. S., Mader, J., Smith, J., Afzal, A. R., Patterson, C., ... & Crowder, R. (2020). A pilot of a mindfulness based stress reduction intervention for female caregivers of youth who are experiencing substance use disorders. *Addictive Behaviors*, 103, 106223.
- Terry, D. R., Peck, B., & Baker, E. (2021). Self-efficacy, grit and perceptions of rural employment: What changes occur after graduation?. *Online Journal of Rural Nursing and Health Care*, 21(2), 44-68.
- Volk, F., Floyd, C. G., Bohannon, K. E., Cole, S. M., McNichol, K. M., Schott, E. A., & Williams, Z. D. (2019). The moderating role of the tendency to blame others in the development of perceived addiction, shame, and depression in pornography users. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 26(3-4), 239-261.
- Willem, L., Bijttebier, P., Claes, L., & Raes, F. (2011). Rumination subtypes in relation to problematic substance use in adolescence. *Personality and Individual Differences*, 50(5), 695-699.
- Zimmermann, L., Daubmann, A., & Thomasius, R. (2019). Does a mindfulnessaugmented version of the German Strengthening Families Program reduce substance use in adolescents? Study protocol for a randomized controlled trial. *Journal Trials*, 28, 21(1), 114.

Prediction of Addiction Potential Based on Psychological Capital, Rumination and Mindfulness of Female Students of Varamin Islamic Azad University

Parisa Ghorbani¹, Fariba Moradi Abbasabadi², Alireza Zarandi³

Abstract

The aim of this study was to Predict Addiction Potential based on psychological capital, rumination and mindfulness in female students of Islamic Azad University of Varamin. The research was descriptive-correlational. The statistical population of the study consisted of all female students of the Islamic Azad University of Varamin in the academic year 2019-2020 in the second semester. 200 female students were selected by convenience sampling method and given the Wade and Butcher Addiction Potential Questionnaire (1992), Lutans et al. (2007) Psychological Hardiness Questionnaire, Yousefi et al. (2009) and Bauer Mindfulness Questionnaire. Colleagues (2004) responded. Research data were analyzed by descriptive statistics, Pearson correlation coefficient matrix and multivariate regression with SPSS version 24. The results showed that there is an inverse and significant relationship between the total score of psychological capital ($r = -0.56$ and $p = 0.002$) and its dimensions with addiction ($P < 0.05$). This relationship between the total score of rumination ($r = 0.44$ and $p = 0.002$) and its dimensions with addiction, positive and significant and between the total score of mindfulness ($r = -0.62$ and $p = 0.001$) and Its dimensions with Addiction Potential were inverse and significant ($P < 0.05$). Also, multivariate regression by simultaneous entry method showed that 44% of the variance of Addiction Potential can be explained based on predictor variables (psychological capital-mindfulness and rumination). Therefore, to prevent Addiction Potential in students, by recognizing effective psychological factors and strengthening the mindset, students' vulnerability in this field can be reduced.

Keywords: Addiction Potential, mindfulness, psychological capital, rumination, students.

1- Senior student of psychology department, Varamin-Pishva branch, Islamic Azad University, Varamin, Iran (Responsible Author)

2 Academic staff member of the Department of General Psychology, Varamin Pishva Branch, Islamic Azad University, Varamin, Iran

3- Department of Psychology, Varamin-Pishva Branch, Islamic Azad University, Varamin, Iran